Ч. 17 (12.673). Львів, неділя 25. січня 1931. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чверьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В справі оголошень звертатися до адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

„Пацифікація“.

Промова М. Галущинського на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1931 р. у дискусії над справою т. зв. пацифікації Сх. Галичини.

Висока Комісіє!

Вже така характеристична риса наших промов і виступів, як у обох палатах, так і на засіданнях комісій ріжного роду, що головним їх змістом є скарги, нарікання, протести, які не є вислідом звички, але поважним голосом, що обвинувачує не так відносини й умови нашого життя, як головно те, що є спричинником цих відносин. Одначе справа, яка є предметом нинішнього засідання, своїми розмірами й своєю вагою переходить розміри дотеперішніх справ. Навіть тяжко найти на неї окреслення, хоч уже само слово „пацифікація“ говорить за себе, говорить більше, ніж можна би сказати іншим терміном.

За прикладом пана референта нашого внеску (пос. Стронський з ББ) мушу сягнути в минувшину, щоби розправитися перш за все з його твердженням, немовто українське населення уповні задоволене своїм положенням і не бажає собі ніякої зміни, а пацифікацію приняло як такий факт, що звільнив його від терору чинників, змаганням яких було вщіплювати ненависть до уряду і до польського народу, та ширити неспокій з мотивів, подиктованих чужою силою, переважно зовнішньою, ворожою для польської держави. Інформації п. посла Стронського щодо задоволення і небажання зміни положення треба назвати або зовсім хибними, або навіть свідомо невірними. Український народ, який має за собою довгу життєву історію і не менше довгу життєву стичність з польським народом, стверджує рішучо устами своїх речників, що українсько-польське питання не тільки не розвязане, але подіями, які заістнували в часі приналежности його до польської держави, особливо подіями останніх днів, загострилось до найвищого і майже небувалого досі ступня. Відмова нам права заступництва наших мас, і як висловився про це референт, відмова нам права промовляти в імени українських мас не тільки позбавлена всякої основи, але напевно і сам референт не може брати своїх слів поважно і їм вірити. Навпаки, мусимо з цілим натиском ствердити, що це право ми отримали з рук народу і тішимося рішучо правдивим і повним довірям українських мас.

Українсько-польське питання є дуже складне і, хто зна, чи не одиноке у своєму роді. Тому то і його розвязка не є легка та проста. А проте треба ствердити, що відповідальні чинники не здають собі з того справи й заспокоюють себе дешевим поглядом, що на території Сх. Галичини все в порядку, і те, що вони зробили й роблять, є доцільне й оправдане. А що ціла робота лежить у твердих потягненнях, у карних зарядженнях, у вкорочуванні набутих нами прав, то виходить, що такі вчинки є вершком державної мудрости. Тимчасом справа вимагає глибокої і ніжної аналізи, сумлінних студій, провірення умов, перешкод і трудношів, вимагає труду й зусиль, пізнання української народньої одиниці, вкорочення егоїстичних поривів одиниць і цілого польського громадянства, щоби дати зразок ладу, який коли не вповні, то бодай у деякій мірі заспокоював би потреби українського народу.

Український народ за часів австрійської держави стояв на правах повної рівноправности з польським у відношенні до центральної влади у Відні. Хоч ця рівноправність нераз була нарушуваною засадою: divide et impera, головно на користь польського елементу, то проте український народ широю і великою працею творив свою культуру та свої цінности, кристалізувався в національну одиницю, мав свою ясну національно-політичну ідею, виразом якої було гаряче змагання до власної державної незалежности. В оружних змаганнях він здійснив свою власну державність; правда, на короткий час, бо у дальших змаганнях під напором переважаючих сил її втратив і опинився у складі польської держави, спершу на неозначених умовах, з роком 1923 на основі ухвали Ради Амбасадорів на основі міжнародніх зобовязань, що їх приняла на себе польська держава. Цей трагічний перехід від незалежности до залежности був і є незвичайно болючий і тяжкий, і не легко погодитись з твердою дійсністю, тим більше, що все, що після того факту діялося і діється з українським народом у Польщі, є нічим іншим як зведенням цілого великого й живого народу до стану горожан другої, а навіть третьої категорії під політичним оглядом, і до безпросвітнього примітиву під культурним оглядом.

Дуже часто чуємо, навіть і сьогодні з уст референта, що доказом чогось противного, а саме прихильного й жичливого трактовання з боку польського уряду є великий і буйний розвиток культурних, освітних, господарських і кооперативних установ українських. Коли би не було такого прихильного трактовання, не могло би навіть бути мови про такий світлий розвиток. Те саме твердження було подане на відомій конференції для заграничних кореспондентів у мініст. внутр. справ, що відбулася в жовтні мин. року, в часі найбільшого розгару т. зв. пацифікації українських територій. На цьому місці мусимо ще раз ствердити, що цілий наш розвиток є тільки нашою заслугою, є вислідом нашої твердої будівничої праці, якій саме польська влада, а навіть і польське громадянство, за малими тільки виїмками, ставили і ставлять небувалі й нечувані трудноші й перешкоди. За цілий час нашого буття у Польщі ми ніколи не зазнали навіть дрібки жичливого, не то справедливого трактовання, ні на одному полі. Шкільництво ми втратили, культурний розвиток під тяжким обухом, господарське й культурне життя позбавлене всякої помочі, а навіть і належних нам кредитів, а рільна реформа стала знаряддям, що тяжко кривдить українське рільниче населення. Навіть самоврядування, і воно викривлене до такої міри, що не приносить українському народові користи, але обертається, де тільки можливо, на його очевидну шкоду. Хочемо мати надію, що нові самоврядні закони, про виготовлення яких тепер говориться, принесуть відповідну зміну. А коли українське представництво в попередних соймах підносило свій голос у всіх цих справах і ставило зовсім оправдані домагання, цей голос не находив найменшого послуху. Не можна було добитися навіть підмог для культурних інституцій, а виділювані часом субвенції були радше насміхом, ніж дійсною допомогою, як напр. уділених 2.000 зол. для Т-ва „Просвіти“ в 1929 р., для товариства, яке має у році біля міліона золотих обороту. В 1930 році відмовлено субвенцію задля вичерпання фондів. Нехай і так буде, що тоді введено певні ощадности, але чому саме ощадність стосується головно до українських установ. Одначе це тільки мимоходом тому, щоби пригадати, що в минулому році в часі бюджетової дискусії говорено про те, що потреби українських установ будуть узгляднені. А коли би це не наступило, належить такі факти подати до відома сойму.

Вся та ворожа атмосфера створює підложе для якнайбільшого незадоволення, котре час до часу вибухає з ріжною силою і голосним криком наболілої душі старається промовити до переконання і виявити, що народ хоче жити, хоче розвиватися, хоче творити цінности для себе і для других. І тому треба отверто й предметово поглянути на умови життя українського народу, а не замикати очей на дійсність і не обманювати себе, а щойно тоді буде можна здати собі справу з величі питання і грізного положення. Тільки таким робом можна приступити до лікування, а ніколи жадними репресіями, безліч яких досі стосовано до українського народу, а завершенням і кульмінаційною точкою яких стала пацифікація, що її вибілити й виправдати так дуже старається пан референт.

(Докінчення буде.)

Що таке успіх?

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 17. січня 1931.

I.

Від кількох днів Женева знов залюднюється, а саме тією ріжношерстною людністю дипльоматів з їх секретарами й секретарками, журналістів і поліційних розвідчиків і хоронителів, яка незмінно виринає на всіх міжнародніх зїздах політичного характеру. Вже від кількох днів тут радить т. зв. европейська конференція — над утопійним, покищо і на жаль, пляном Зединених Держав Европи. А післязавтра, в понеділок розпочинається звичайна сесія Ради Союзу Народів.

Про европейську конференцію нічого богато говорити. Буде з нас, коли зазначимо, що наради її ведуться не на політичній площині, як бувало раніше, а на господарській. На таку зміну осередної теми зложилися щораз то нові і щораз то важчі невзгодини економічні, які налягають на Европу і весь світ, а формальний почин до неї дали французи. Спершу п. Бріян розвивав свою ідею Зединених Держав Европи на політичних засадах; тепер він відсуває політичні питання на задне місце, а на першому кладе справи господарські і відступає головну ролю в цих нарадах представникові Данії. Єдиний дисонанс у безпристрасних господарських розміркуваннях вніс італійський міністр Ґранді: він поставив домагання, щоби до нарад запросити також представників Радянського Союзу й Туреччини, які не є членами Союзу Народів. Це внесення було свого роду бомбою в супокійній і — що й казати! — нудній атмосфері нарад.

II.

Коли европейська конференція може тільки підготовлювати пізніші наради над рішенням господарських питань, то сесія Ради Союзу Народів матиме перед собою дуже навантажену програму робіт, а серед її точок є бодай дві такі, що викликають палкі політичні пристрасти: справа розброєння і німецько-польський спір. Справа розброєння властиво не стоїть на черзі нарад як така; покищо рада має рішити тільки питання формальні: часу, місця і голови спеціяльної конференції; одначе вже й ці, на око невинні питання, викликають живі й палкі сварки.

Коли воно так, то що й казати про німецько-польську суперечку! В дійсности суперечка ця

— головна й осередня точка цієї сесії. В трьох нотах німецький уряд „звернув увагу Ради Союза Народів“ на нарушення міжнародного договору щодо Горішньої Сілезії. Два органи є покликані оберігати цей договір: Рада Союзу Народів і міжнародній трибунал у Газі. Німецький уряд відкликався покищо тільки до першого органу, політичного, який може рішати тільки одноголосно. Які внесення ставить німецький уряд, покищо невідомо. Входять під увагу три шляхи: ствердження нарушення договору дачею державою; назначення слідчої комісії для провірки нарушень, і створення запорук на будуче.

III.

Завдання німецької делегації нелегке.

Останні парляментарні вибори в Німеччині, виставляючи Гітлерівців на одну з чільних позицій німецької політики, мали величезні наслідки в цілому світі, а вже найбільше у Франції. Вони кріпко захитали політику французько-німецької згоди — ніжну дитину Бріяна й пок. Штреземана. Сьогодні політика ця впала в воду, а нової, точно означеної політики закордонної Німеччини нині нема. Гітлерівська політика налягає на всіх ділах німецького закордонного уряду. А що Німеччина втратила, те зискала Польща на теренах міжнародньої політики. На щастя, чи нещастя, прийшли в Річипосполитій минулої осени відомі події, які й принесли деякий, далеко не маловажний, коректив у міжнародньому цінуванні Річипосполитою. Гітлерівщина одержала — незаслужено — деяку противагу. Якби не „пацифікація“ Східної Галичини і „вибори“ в Горішній Сілезії, то позиція Річипосполитої була би сьогодні — супроти необчислимости й зачіпливости Гітлерівщини в Німеччині — справді дуже поважна і надійна.

Одначе — зновуж — німецька дипльоматія не може нині використати факту і всесвітнього розголосу відомих подій у Польщі так далеко і так широко, якби вона була могла зробити, якби не була за нею Гітлерівщина.

IV.

Гітлерівщина нині вимагає від німецької делегації в Женеві за всяку ціну „успіхів“.

Як кожна демагогічна партія, так і Гітлерівська, розуміє під дипльоматичними „успіхами“ передовсім якісь крикливі заяви, суворі осуди, удари пястуком по столі, тощо. Такі „успіхи“ роблять враження на ту півінтелігентну, не згодинами роздратовану публику, з якої складається армія Гітлера. І таких „успіхів“ вимагає німецька націоналістична гітлерівщина від Курціюса в Женеві.

Одначе таких успіхів Німеччина — ні хто-небудь інший — в Женеві мати не може. Женева — місце найменш у цілому світі підхоже для цього роду успіхів.

Зовсім в даних обставинах річ абсолютно виключена, щоби Рада Союзу Народів видала суворий і демонстративний осуд якоїнебудь держави в складі Союзу Народів — за її політику в справах національних меншин. Рада Союзу не має звичаю осуджувати членів і наявно їх принижувати перед широким світом. Вона завсігди силкується примирювати — бодай про око людське. Вона завсігди силкується відобрати своїй процедурі і своїм рішенням усяке демонстративно-політичне жало і замість цього вона зводить гострі конфлікти на площу технічного полагоджування. По тиху, за кулісами впливові члени ради натискають на відповідні держави, щоби не жлучи гострого осуду, самі, „по доброму“ полагодили у себе свої сварки з меншостями, вичагородили школи, усунули виновників-урядовців, привернули правний стан.

Такий звичай Ради Союзу і нема ніякої надії, щоб у теперішній польсько-німецькій сварці за меншости вона інакше повелася. Успіхом тут може бути тільки нібито добровільне залагодження справ відповідним урядом на місці. Але такий, мериторичний успіх — не той формальний, демонстративний „успіх“, якого хотілиб Гітлерівці.

Тому й позиція Курціюса в Німеччині незавидна. Одначе воно не значить зовсім — але то зовсім! — щоби позиція його противників на женевській арені була добра. Навпаки! І то — дуже навпаки.

Але про це зайва річ тут говорити.

На всякий спосіб не можна забувати, що коли сказане торкається німецького уряду, уряду великої потуги, то воно в десятеро більше торкається й меншостей, в яких свого уряду немає.

V.

Справи української меншости на цій сесії Ради С. Н. не прийдуть на чергу. Не прийдуть тому, що не було способу добути для них такого „наглого“ трактування, як те, якого добилася Німеччина, як член Союзу і Ради його. Українські справи прийдуть на чергу — наскільки до того часу не будуть дома, по доброму і як слід полагоджені — тільки на сесії в місяці травні 1931. По звичайній процедурі меншостевій зачіплений жалобами уряд має право дати відповідь на жалоби, а на це прислугують йому довші речинці, які в даному разі ще не завершилися. А без упливу цих речинців нема можливости поставити справу на чергу.

Зрештою воно так мабуть і краще. Бо річ з політичного погляду щонайменше зайва змішувати українські справи з німецькими і давати світові хибне і незгідне з дійсністю підозріння, що буцім то є якийсь звязок між тими справами. Ми чули, що з українського боку говорено в цьому змислі в декількох відповідних місцях, і що це українське становище стрінулося з повним розумінням.

Про українські справи, коли буде яка мова в цій сесії, то хіба в короткому, мимоходом приміщеному, уступі промови Гендерсона, а може й ще когось. Бо *правду* про справу цю — всі знають. Та інша річ — правда, а інша — здійснення права, та ще інша процедура.

Принятих комісією меншостей і переказаних урядові для відповіди українських жалоб є тут уже ціла низка. Серед них найбільш сензаційна: жалоба англійських послів, до якої імовірно долучиться ще друга англійська жалоба — епископів, льордів, письменників. Крім того є приняті жалоби: від українського комітету в Чехословаччині, від українських робітників в Омкурі (Франція), чотири жалоби від д-ра Панейка. Та будуть ще інші, як з українських, так з міжнародніх джерел.

Та щодо успіхів, то — передумайте вище сказане, чи то пак: натякнене.

С. Заліський.

Дещо про колективізацію на Радянській Україні.

„Комуніст“ пише, що в Колгоспі димерського району селяни відмовляються далі годувати худобу та давати до Колгоспу пашу, тому це колективне господарство впало, а селяни забрали худобу до приватних господарств. В комуні у Ворошилові один „куркуль“ вліз до комуни і навмисне псував корм, щоби худоба хорувала й гинула. Цього куркуля арештовано. В оріхівськім районі куркулі нищать худобу, щоби не дати її до Колгоспів. Куркуль Анютин зарізав 2 свині, селянин Передерій зарізав 15 овець, його син 4 вівці.

Заворушення в Китаю.

АТЕ. подає із Льондону, що у китайській провінції Кіянг-Сі вибухли нові комуністичні заворушення. Комуністи опанували головне місто тієї провінції і вирізали в пень третю частину населення.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 25. СІЧНЯ 1931.

МИКОЛА ЧУБАТИЙ:

До питання про початки української нації.

III.

Під **політичним** оглядом у XII. в. організується на північно-східній периферії держави новий центр — земля суздальсько-ростовська побіч другого північного центру — Новгороду В., подібно як і на полудні відокремлюється від Києва галицька земля.

Від пол. XII. в. Суздаль починає безоглядно ривалізувати з Києвом. Оба літописні списки (Іпатський і Лаврентієвський) занотовують нам цілу низку подій з часів володіння суздальських князів Юрія та Андрія, які свідчать про те, що їх акція, аби понизити Київ і видвигнути Суздаль чи Володимир н. Кл. до державного центру, була доцільна й успішна. Розбудова Володимира н. Кл., спровадження св. іконн з Царгороду, збудування Золотих Воріт у Володимирі н. Кл. з одного боку, а зруйнування Києва (1169) з другого боку — це ті замітні події, що вказують, як Суздаль політично ривалізує та відокремлюється від Києва. Читаємо навіть, що Юрій та Андрій претендують до старшинства в розбитій тепер „Руській Землі“, поволи і княжі візди не відбуваються, а навіть династичні інтереси не є такі живі, як давніше. Про церковний розділ мова нижче. Ослаблений Київ віддає на полудні провідну ролю Галичеві. Галицький князь Ярослав Осмомисл посуває границі Галицької Землі здовж Дністра аж до долішнього Дунаю, а розбудований Галич лучить з Чорним Морем. На переломі XII—XIII. ст. і Київ з Правобережам входить у сферу політичних впливів Галича, а політичне відокремлення Руси від Суздальсько-Ростовської Землі стало фактом довершеним тоді, коли Роман Галицький проголосив себе **„Самодержцем всея Руси“**, в такому значінні, яке Русь мала в II. пол. XII. в. Обєднання Новгороду зі Суздалем прийшло куди пізніше.

Під **економічним** оглядом давня „Руська Земля“ перестала істнувати як господарська одиниця, відколи заломився її хребетний стовп — торговельний шлях Балтик-Чорне Море: „путь із Варягів до Греків“. Сталося це остаточно при кінці XI. в., коли половці розмірно на постійне (як колись переходово печеніги) засіли в степовій смузі України. Коли візьмемо під увагу, що майже рівночасно завоювання турків-сельджуків (і поява половців) перетяли другий торговельний сухопутний шлях арабських купців знад Каспійського Моря до Києва, де він перетинався з водним Дніпровим, то Київ як вузловий пункт цих двох світових шляхів стратив безповоротно своє давне значіння.

Наддніпрянські землі переживають зажку господарську крізу, чого відгомоном є енергійні заходи Володимира Мономаха проти лихви (постанови Руської Правди про проценти). Давня купецька аристократія Києва — старци градскії — убожіє, тратить своє політичне значіння, а занархізована київська чернь (середина XII. в.) захоплює на вічах владу та веде матір руських городів до руїни. В додатку половці просто виперли українське населення знад середущого Дніпра на північний захід. Українське Подніпровя перестало бути господарським помостом між арабським полудневим сходом і грецьким полуднем з одного та північчю з другого боку.

В XII. в. довершується отже й господарський розпад давньої „Руської Землі“ на північно-східне доріча Волги, на північний захід з Новгородом, звязаний господарсько з надбалтійськими краями, а згодом з Ганзою та на руські землі (Україну), звязані економічно сухопутною дорогою з середущою Европою, а водною з Чорним Морем, але не Дніпром, лише Дністром.

В західно-українських містах так часто чуємо в XII—XIII. в. про істнування польських, угорських, німецьких та інших купецьких кольоній. Це було одною з найважніших причин упадку київського та чернигівського князівства на переломі XII—XIII. в., як території, що лежала в господарсько мертвій смузі.

Та рівночасно полудне давньої „Руської Землі“ переходить у своїм нутрі поважні господарські переміни. В цій типовій країні лісостепу скорше ніж на північнім сході — в смузі ліса, — розпадається доісторичний родовий устрій, а давня родова власність переміняється в індивідуальну. Тут скорше переживається старий погляд, що „земля — се княже та Боже“, ніж у Суздальщині. Руська Правда II. широкої редакції вже недвозначно стоїть на засадах індивідуальної земельної власности та стає кодексом, допасованим більше до полудня, як до півночи — отже українським. Отже не диво, що її звязок з пізнішими правами Української Землі тісний, зате з правовою культурою пізнішої московської держави дуже слабкий*). Розвій індивідуальної земельної власности, флюктуація населення знад Дніпра вкінці взірці західного февдалізму (передовсім угорські впливи) ведуть до витворення на полудні давньої „Руської Землі“ боярської земельної аристократії, що не лиш суспільно-правний лад, але навіть своє приватне життя взорує на західних сусідах.

Лицарське життя заходу (в XII. ст.) полонює бояр Галичини та Волині, а на Волині стрічаємо вже навіть пасованих лицарів (Іп. 1149). Боярство мішається не лиш у державні, але й династичні справи та стає рішаючим станом у державі. Зате суздальсько-ростовська держава та новгородська вже від XII. в. йдуть по іншім шляху **суспільно-правного** розвою. Багато причин, між іншими доволі сильне право князя до всеї землі веде у першій мірі до розвою абсолютизму, у другій до розвою міської аристократії і до витворення міста-держави. Саме з недостачі міської аристократії Київ (у пол. XII. в.) стає типовим зразком дегенерації народоправного віча і його упадку*), а земське боярство і тут частинно стає переємником влади віча. В тім заслуга Романа галицького, що він зумів опанувати боярство.

Тим чином і під господарським, правовим та соціяльним оглядом Русь, себто полудне, вже під кінець XII. в. сильно відстала від півночі.

---

*) Це виказують навіть історики російського права.

*) Київське віче в пол. XII. в. мало не що-року міняло князя, а одного з них (Юрія) чернь просто вбила (Іп. 1147).

(Продовження буде.)

Враження з засідання адміністраційної комісії сойму дня 20. січня 1930 р.

Крім берестейської справи й справи виборів є ще одна важна справа, котра витискає своє тавро на пленарних і комісійних соймових засіданнях, а нею є „пацифікація" Східної Галичини. Уже в дотеперішніх виступах українських послів (головно при дискусії над бюджетом Мін. Вн. Справ) і деяких опозиційних польських послів змальовувано всі страхіття пацифікаційної акції. А останніми днями вся увага була зосереджована над цею справою на засіданні адміністраційної комісії, що відбулося дня 20. січня ц. р.

Аранжування засідання і його ходу належить сьогодні виключно до більшости, яка аж до непристойности користає з усіх управнень проводу та старається і так тяжке положення опозиції зробити ще тяжчим, щоби таким чином звести величину питання до найменших, а навіть дрібних розмірів. Тому слід зазначити, що справу пацифікації поставлено на дневному порядку без попереднього засідання, на якому переведено би приділ реферату. Приділ цей наступив згори, бо предсідник п. Полякевич віддав реферат п. Стронському (ББ), а дневний порядок засідання став відомим багатьом послам опозиції щойно перед самим засіданням, при чому навіть не роздано тексту внеску послів Українського Клюбу. Тільки завдяки підготованости українських послів, як також їхній акції для докладного обізнайомлення, головно опозиції зі справою пацифікації, вся комісійна опозиція не дала себе заскочити довершеним фактом і станула готова до оборони своїх позицій.

Що український внесок не отримав більшости, можна було передбачити, хоч все ж таки можна було думати, що ради пристойности перейде друга частина внеску, в якій поставлено домагання до уряду: справу провірити, винних покарати, спричинені шкоди винагородити і скласти звідомлення соймові.

Цікаве й те, що й уряд став на становищі легковаження справи. Міністер Складковський оправдався особисто, що він на засіданні не буде, мовляв, задля недостачі часу, а крім того дав у цій справі докладні виснення на бюджетовій комісії.

Дальше аранжування засідання пішло в тому напрямі, щоби відповідним розділом світла і тіней викликати потрібне для більшости враження. Справедливість домагалася, або затримати порядок зголошених до голосу, або при користуванні предсідником з права назначування порядку промовців, дати можність опозиції, в першу чергу другому українському бесідникові говорити на кінці перед останнім словом референта. Тоді він міг би бодай розправитись з чималою кількістю невірних даних, підношених проурядовими послами. Тимчасом промовців нашого клюбу й опозиції мало що не скомасовано в одно, а на самому кінці засідання витягнено буцім то тяжкі гармати, що мали вкінець розгромити український внесок і справу пацифікації.

Між тяжкими „канонами" вилвигнуто посла ББ „русского" Бачинського, славного комісаря Народного Дому, котрий виголосив найскандальнішу промову, яку колинебудь міг сказати найбільший ворог під адресою українського народу і його високих ідейних змагань. Правда, всі промовці з ББ і кс. Шидельський (ХД) нападали на послів, на провід, підсували їм дійсне й видумане, чимало брехливого, але не тикали народу, його історії, його змагань. Акцію терористичну й революційну кваліфікували на рівний лад аж до купленого злочину, але нації самої вони не нападали. Національних святощів не відчув тільки наймит, колишній явно російський, нині замаскований серпанком льояльности незначений „русский". Видно було на лицях послів поляків несмак, навіть дехто з ББ опускав очі додолу, наче не хотів брати на свій рахунок цього здегенерованого виводу. Одначе були й такі, що оплескували наймита.

Клюб ББ виступив в цілости проти правдивости подій, а можливі надуживання оправдував звичними вимогами. Не бракло голосів про Берлін і гроші з Берліна. Пос. Клєщинський боготворить биття і погрожує далі залізною рукою.

а кс. Шидельський (ХД) у спритній промові вийшов від християнських засад, але всю вину перекинув на українське громадянство, стверджуючи між іншим, що польське населення живе в ляку перед українським терором, а польський уряд тільки підтримує українців. І знову пішов Берлін у рух.

Дісталося чимало ВПр. Митрополитові (Клєщинський), епископові Бучкові та великій частині духовенства (Бачинський).

Серед такого аранжування доля українських промовців і інших опозиційних послів дуже трудна. *М. Галущинський* говорив зараз після референта. Він властиво дав реферат внеску у своїй півторагодинній промові. Другий промовець пос. *Кузик* прегарно доповнив своєю промовою виводи попередника, простував невірні дані референта, кинув жмут світла на ведення поліцією слідства, яке мав нагоду на місці пізнати.

Цікавий був голос пос. *Римара* (Н. Д.). Для нього пацифікація справа поважна, пише і говорить про неї цілий світ. Особливо прикрими є голоси католицької преси, котра передруковувала меморіял епископа Бучка. Той голос шкідливий для престіжу держави. Думає, що кожний громадянин, вказуючи на конкретний випадок нарушення права є вповні управнений ставити домагання, щоби покликана влада випадки провірила і винних укарала. Коли Український Клюб ставить таке домагання, посли обовязані підтримати це домагання в інтересі власнім і держави. Клюб промовця буде голосувати за другою частиною внеску, як згідною з законом і правовістю.

З великим признанням треба піднести поважні голоси двох соціялістичних послів, *Цьолкоша* і *Гречнаровського*. Перший підкреслив велику ідейність змагань українського народу і зазначив, які то трудноші має народ на шляху до здійснення ідеалів. Накреслив безплановість, а навіть недостачу програми в тепер. більшости для розвязки польсько-українського питання, як одного з найважніших в державі. Статистичними датами й даними ілюстрував незвичайно тяжке положення українського народу. Заявив, що тільки народи понад головами більшости дійдуть до порозуміння і переведуть програму, яку ставить його партія, територіяльну автономію. Пос. Гречнаровський відчитав найсильніші місця внеску і на цій основі мотивував конечність приняття внеску українських послів.

В голосуванні принято внесок референта 15 голосами (ББ і кс. Шидельський Х. Д.) на відкинення внеску Українського Клюбу. За українським внеском було 6 голосів. Крім українців голосували ППС і НПР. Клюб Народовий стримався від голосування. Пос. Галущинський поставив український внесок як внесок меншости.

У кінцевім спростуванні п. Галущинський рішучо відкинув закид, немовто українське політичне й культурне життя спиралося на грошах з Берліна, і якінебудь гроші звідтам діставало.

Справа арештованих українських послів у реґуляміновій комісії.

Дня 22. січня 1931 р. відбулося 6-ти годинне засідання реґуляміновоі комісії, присвячене двом внесенням Українського Клюбу, а саме: в справі завішення карного поступовання проти послів д-ра Дмитра Левицького і д-ра Любомира Макарушки, і в справі завішення карного поступовання проти посла Володимира Кохана. Від Українського Клюбу взяв участь у засіданні комісії пос. д-р Загайкевич, якому також був приділений реферат у цій справі. Спершу зреферовано й обговорено внесення в справі завішення карного поступовання проти послів д-ра Левицького і д-ра Макарушки. У основному більше чим годинному рефераті виказав пос. *д-р Загайкевич*, як референт, формальну і мериторичну слушність домагання Українського Клюбу в справі завішення карного поступовання. Матеріяли, які у тій справі доставлено реґуляміновій комісії міністерство справедливости не пояснюють достаточно, у чім ті посли обвинувачені, бо твердять лише загально про звязки тих послів, як провідників УНДО, з УВО та про ділання за границею на шкоду польської держави в напрямі ревізії границь Польщі і відірвання частини від цілости держави. Наслідком цієї недостачі у письмі міністерства справедливости, комісія не є в спромозі виробити собі погляд щодо вчинків інвольованих обвинуваченим послам. Під мериторичним оглядом виказав референт нотоpійну ріжницю поміж УВО і УНДО, зазначуючи, що закид, немов би то УНДО й УВО зі собою покривалися є неоправданим і нестійним; оскільки мова про закид ведення за границею акції в напрямі ревізії границь Польщі, то таку діяльність належить уважати рішучо за неколідуючу з карним законом, бо ревізія границь не підпадає під поняття відорвання частини від цілости передбаченої в § 58 ц. карного закону. А врешті і цей закид може опиратись лише на непровірених і дорогою конфіденції вишуканих здогадах, а не обосновує достаточно обвинувачення. На всякий випадок неоправдане придержування тих послів у слідчій вязниці, з якої їх ніяким способом вирвати не можна, хоч усі польські посли відповідають з вільної стопи.

Поставлене пос. Стронським внесення до мін. справедливости на доповнення фактичних інформацій — у голосуванні перепало. Упав також при кінцевому голосуванні і сам внесок Українського Клюбу, за яким голосували тільки д-р Загайкевич і представник ППС, а проти цього внесення — ББ і Н. Д., представники Хлопського Сторонництва в часі голосування були відсутні. Таким самим чином упав також внесок у справі завішення карного поступовання проти посла Володимира Кохана.

Політика і культура.

Промова посолки М. Рудницької на бюджетовій комісії сойму при розгляді бюджету мін-ства освіти в дні 14. січня ц. р.

(Продовження.)

УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ВАРШАВІ.

Коли вже мова про вище українське шкільництво, хотіла би я кількома словами згадати про Український Науковий Інститут у Варшаві, для якого преліміновано суму 120.000 зол. Є це взагалі єдина позиція у мін-стві освіти, з якої можна догадатися, що в Польщі живуть українці.

Той Український Науковий Інститут є інституцією досить мітичного характеру, тому, що найменше знають про нього самі українці. Стверджую, що той Інститут креовано наслідком розмов поміж українською політичною еміграцією з Наддніпрянської України та урядом і що фактично користають з нього еміґранти, при чому критерієм для іменування членом Інституту є політична орієнтація. Фактично це станиця для табору т. зв. петлюрівців, а єдина користь з неї для української культури, це матеріяльна поміч для кількох одиниць. Оснування Українського Наукового Інституту з осідком у Варшаві приймає спеціяльний характер, коли візьмемо під увагу, що Т-во ім. Шевченка, признане найповажнішими науковими установами світа за свого рода Академію Наук, не отримує ані сотика фінансової допомоги.

ТЕРМІНОЛЬОГІЧНА САЛАМАХА.

Характеристичною річчю є сама назва Інституту, який зоветься „український". Для українського населення в Польщі обовязує, як відомо, в державному шкільництві термін „руський". Вправді п. міністер в останньому інтервю кажучи про учнів-саботажистів, послугувався терміном „український", але молодь, що вчиться у тих школах, мусить офіціяльно називатися „руською" і свою рідну мову теж має називати „руською". Також в офіціяльних публікаціях міністерства, нпр. в останньому річнику матері-

ялів про діяльність уряду за 1928 рік, покутує цей термін.

Коли ж вкінці діждемося усунення тої ганебної спадщини епохи Ґрабського? Чи післятравневий уряд, який має сумну відвагу висилати полки уланів проти власних громадян, не здобудеться на відвагу протиставитися ендецькій опінії через скасування терміну „руський"?!

ПЕРСОНАЛЬНА ПОЛІТИКА.

В кількох словах хочу згадати про персональну політику п. міністра у відношенні до вчителів української національности. Хоча попередній сойм скасував підпорядкування шкільних властей властям політичної адміністрації, то проте ніколи ще факт залежности вчительства від адміністраційних властей не виступав так яскраво, як минулої осени в передвиборчому періоді. Поліційна система дійшла до того, що фактичною владою, яка кваліфікує вчителя і рішає про його долю і його карієру, не є його шеф, лише слідчий виділ, а часто найближчий „постерунковий" або конфідент поліції. В передвиборчому часі і в часі пацифікації переношено масово вчителів українців на етнографічно-польські терени, інших переношено в нечинний стан. Ми зголосили в цій справі інтерпеляцію, в якій подали до відома п. міністра кількадесять призвищ найкращих довголітніх педаґоґів, перенесених виключно з партійно-політичних причин. Це тільки частина вчителів, які впали жертвою ославленого „добра школи", фіґуруючого в 58 і 60 §§ учительської прагматики. Ніколи ще передтим не зловжито так цинічно, — я сказала би: не спрофановано так без скрупулів поняття „добра школи" — як минулої осени.

Як два-три тижні тому п. Івахів, радник Виділу Безпеки львівського воєвідства, сказав одній учительці, яку усунено зі школи, що це Виділ Безпеки подбав, щоби ту паню позбавлено посади і що Виділ Безпеки ніколи на це не дозволить, щоби п. міністр покликав її назад до служби. Такі факти хіба не причиняються до піднесення авторитету найвищого шефа шкільництва в очах учительства..

ВІРОІСПОВІДНА ПОЛІТИКА.

Річ дуже характеристична, що від часу, коли віцеміністром став католицький священик кс. Жонґоллович, запанували надзвичайно сердечні відносини поміж міністерством та православною митрополичою курією, яка є московською у своєму особистому складі, — зате в тому самому часі урядова преса в нечувано брутальний спосіб заатакувала цілий греко-католицький клир з митрополитом Шептицьким на чолі.

Віцеміністр віросповідань, католицький кс. Жонґоллович байдужим оком глядів на те, коли державна поліція і військо доконували нелюдських екзекуцій на особах католицьких душпастирях, при чому ті екзекуції відбувалися в умовинах, які мали на меті обнизити авторитет священика в очах населення та греко-католицької церкви серед громадянства. Можу служити о. віцеміністрові списком змасакрованих духовників. Наслідок такої політики той, що населення уважає зневажених і зтортурованих душпастирів мучениками та що ще дужче затіснилися звязки поміж українським селом і приходством. Можливо теж, що мала частина населення, глядячи, як органи державної поліції понижують і бють своїх душпастирів, стала податливою для ідеї большевицьких безбожників. Котрий-же з тих наслідків симпатичніший о. віцеміністрові?

Я не знавець канонічного права і не знаю, чи та наскільки конфіската пастирського листу нарушує постанови конкордату. Бажаю лише ствердити, що це нечуваний факт, щоби в католицькій державі конфісковано пастирський лист католицького архієпископа, і що той факт найшов відповідний розголос у християнському світі.

Запевняю Високу Комісію, що той християнський світ має більше довіри до католицького митрополита, ніж до органів безпеки, які добачили у пастирському листі революційний маніфест.

(Докінчення буде.)

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Промова М. Бачинського пішла за границю.

Нашим читачам уже відомо, що ославлений комісар „Народного Дому" у Львові, а тепер ще й бебістичний посол ББ, одинокий „русин" у лавах соймового бебістичного клюбу, М. Бачинський виголосив на засіданні адміністраційної комісії сойму дня 20. січня ц. р. ганебну промову в часі дискусії над внеском Українського Клюбу про пацифікацію. У цій промові п. Міхал Бачинський оплював цілу українську націю та все її минуле, всі її скарби та святощі.

Але річ не в тім, а в чімсь зовсім іншім. Ось слухайте: Коли по засіданні комісії один польський журналіст звернувся до п. Бачинського з проханням, щоби він позволив йому тексту промови, то п. Бачинський заявив, **що тексту своєї промови не має, бо поправлений президією клюбу ББ примірник цеї промови відійшов за границю.**

Ось і бачите, до чого служить бебекам такий тип як Міхал Бачинський! Пригадайте, якто за уряду ґен. Сікорського везли з поспіхом за границю текст промови тодішного посла, теж з ласки панської, о. Ількова, а зрозумієте все. Таж промову Ількова возили тоді на засідання Ради Амбасадорів, на якому запала відома постанова з дня 14. березня 1923 р. Куди тепер пішов текст промови Бачинського — не знати, але скоро про це довідаємося.

Нині о. Ільків давно поза впливами й почестями, що спливали на нього з ласки панської. Його копнули. Прийде час, що копнуть і „русина" Бачинського. І це буде цілком зрозуміле. Бо таких типів все копають, коли вони виповнили свою ролю і не мають нічого більше до сповнення. Таку „промову", як описана, Бачинський виголосив уже втретє, але в соймі вперше. Без кінця її повторяти чейже не зможе і тому до копняка може вже й недалеко. Надоїсть і бебістам висилати все такі самі промови та ще й такої етичної якости у широкий світ.

Дві українські петиції в Союзі Народів.

АТЕ. подає за бюром Вольфа з Женеви, що українська посолка Мілена Рудницька зложила в секретаріяті Союза Народів дві петиції: перша петиція відноситься до 8 українських послів, увязнених у Берестї й у відповіднім кольориті представляє трактування вязнів. Петиція апелює до Ради С. Н. розпочати слідство в справі подій у Берестї. Друга петиція відноситься до пацифікаційної акції в Сх. Малопольщі (термін АТЕ. ред.) і представляє здогадні акти насилля польських властей та звертається до С. Н. з просьбою забезпечити українським меншинам у Польщі права заґарантовані в договорі про меншини.

—o—

Нова культурна станиця.

Крамниця „Українське Народнє Мистецтво" у Львові.

Дня 23-го ц. м. відбулося в домі „Народньої Гостинниці" при вул. Костюшка ч. 1. посвячення крамниці „Українське Народнє Мистецтво", що має на меті поширювати зразки нашого прикладного мистецтва.

В новій домівці зібралося з 30 осіб, представників ріжних наших установ. Посвятив її еп. Будка, витаючи новий похвальний почин довшою живою промовою. Варта повторити з неї кілька цікавих думок, над якими мало хто з нас задумується в буденщині. Наше народнє мистецтво має форми та зразки, які розбуджують подив чужинців, що знають нас тільки як широку етнографічну масу. У буденному житті кожний із нас має спроможність і обовязок розуміти та відчувати красу, хоча би й не був артистом. Хист відріжняти красу серед проявів природи та сприймати твори мистецтва це характеристична ознака культурної людини. Перська народня пословиця недурно каже, що найменший відблиск краси вартніший, ніж гроші та всі скарби. Організація, що ставить собі метою поширювати зразки народнього мистецтва виконає велике культурне діло, коли зверне увагу нашого громадянства на цінності, які маємо в творчости свого народу.

Після посвячення домівки запрошені гості, серед яких слід згадати о. А. Стефановича, дир. М. Заячківського, д-ра Г. Бурачинського, д-ра Ст. Федака, зібралися на товариську гутірку, підчас якої промовляв дир. М. Заячківський. Він кинув дуже цінну думку, що новозаснована крамниця повинна навязати якнайтісніші звязки з чужиною, тому, що вироби нашого народнього мистецтва можуть без сумніву рахувати на поважний збут поза межами нашої країни.

Крім нього забирали ще слово о. А. Стефанович, інж. А. Палій, витала нове товариство від „Союзу Українок" пані др-а Дзеровичева.

Дякувала за привіти та підмогу всім, що причинилися до орґанізації нової установи від дирекції п. Ірина Макух-Павликовська.

Як зачуваємо, та сама кооператива підготовляє виставку Українського Нар. Мистецтва в музею Н. Тов. ім. Шевченка на день 1-го лютого ц. р. Про самі вироби крамниці напишемо окремо, завтра.

ОСТАННІ ВІСТИ

НЕ БУДЕ ЗНИЖКИ ПЛАТЕНЬ УРЯДОВЦІВ.

Дня 22. січня на засіданні бюджетової комісії після дискусії над прелімінарем бюджету мін-ства праці та суспільної опіки міністр Губіцький заявив, що уряд не буде старатися обнижувати платень урядовців.

КЕРОВНИК МІН-СТВА ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ ПРО БЕРЕСТЯ.

Дня 23. січня на засіданні соймової бюджетової комісії над бюджетом мін-ства військових справ промовляв керовник мін-ства ґен. Конажевський. Він м. ін. торкнувся і справи Берестя при нагоді обговорювання стану моральности армії. Він сказав, що з прикрістю та обуренням мусить ствердити, що невідповідальні чинники позволили собі в часописах без конкретних даних кидати болотом на армію і ганьбити старшинський корпус і старшин, які брали там службово участь. Бесідник стоїть на становищі, що армія не може брати участи в політикуванні. Кожен військовий, що виконує службу у Берестї, виконує її під контролею зверхної влади та згідно із обовязуючими приписами та правильником, а на їх поведінку не одержав зажалень. Все, коли дістав яке зажалення (пос. Четвертинський (НД): То раз була би політика!) жадав їх вияснення або слідства. На основі інсинуацій невідповідальних чинників у часописах не вважає вказаним починати якенебудь слідство. Доки комусь не доказано вини, не вільно робити закидів. Старшини, покривджені часописною полемікою, просили бесідника, щоби позволив їм шукати сатисфакції шляхом чести або у суді. Я не міг згодитися на їх просьбу, тому видав тайний приказ, а „Ґаз. Варш." оголосила його ще й перекрутила. За це казав потягнути часопис до карної відповідальности. (Тепер міністр відчитав приказ). Польська армія завдяки духовому вождові добре зорганізована, дух її стоїть високо, нарід може на неї рахувати. Зарядження бесідника подиктовані обовязком вояка. Вкінці заявляє, що й далі боронитиме підчинених собі перед несправедливими закидами. Коли говорив тут у комісії, то не тому, щоби викликати політичну дискусію, лише тому, щоби комісія та загал знали, яке непохитне є становище мін-ства в тій справі. Ніякої дебати на ці теми не вестиме.

СЕНАТ У СПРАВІ БЕРЕСТЯ.

Дня 23. січня сенатська правнича комісія радила над внесенням сенаторів із Народового Клюбу в справі Берестя. Реферат виголосив сен. Почентовський (ББ). Він зайняв у тій справі становище подібне як його товариш у соймі пос. Пасхальський у соймовій правничій комісії.

Опісля промовляв мін. Міхаловський. Його заява в справі Берестя майже ідентична з його заявою, яку зложив тому два дні в соймовій правничій комісії.

Потім говорив сен. Годлевський (Кл. Нар.), обговорюючи правний бік Берестя. Сен. Копціньський (ППС) зясував жахливі пережиття берестейських вязнів. Сен. Сейда (Кл. Нар) звернув увагу, що „Курер Познанський", якого є редактором, у більше ніж сто статтях осуджу-

... Берестя, вважаючи його ганьбою. Чому того часопису не потягнули до відповідальности за те? Жде суду в тій справі. Говорили ще сен. Возніцький (Кл. Хл.) і сен. Роман (ББ). У голосуванні внесення Клюбу Народового відкинули згідно із предложенням референта.

СПРАВА ПАЦИФІКАЦІЇ ТА БЕРЕСТЯ НА ПЛЕНУМІ СОЙМУ.

На денному порядку понеділкового засідання сойму є 20 точок, із того більшість про ратифікацію закорд. умов. Крім того є звіт правничої комісії в справі Берестя, звіт комісії посольської незайманости в справі внесень опозиції й **Українського Клюбу про здержання карного поступовання проти увільнених або досі ще вязнених послів і звіт адм. комісії про українське внесення в справі пацифікації трьох воєвідств Сх. Галичини.** Далі є звіт правничої комісії про проект закону про скасування національних і віросповідних обмежень, а вкінці проект закону про держ. дороговий фонд.

БІЙКА У ВАРШАВСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

Дня 23. січня у Варшаві прийшло до академічних демонстрацій у звязку з берестейською справою. Проти заборони ректора вшехпольська та соціялістична акад. молодь скликала віче на університетськім подвірі. Віче старалася розбити молодь, що належить до санаційного табору. Прийшло до бійки на кастети, палиці та пястуки. Ранений був у голову ред. „Еха Академіцк-ого“ Загурський. Кажуть, що на нього напали члени орг. Обозу Великої Польщі. Приїхала каретка рятункової стації, щоби забрати тяжко раненого Загурського. Поліція сконсиґнувала біля університету гидранти, щоби евент. водою здержати похід. Одначе до дальших сутичок не прийшло. Поліція замкнула Новий Світ, себто місце, де є мін-ство внутр. справ. Молодь Обозу Вел. Польщі пішла на пл. Наполеона, де м. ін. вибили велику шибу в фірмі „Кольпортаж“, а на розі Маршалківської вулиці вибили шиби в крамниці, де був виставлений портрет президента держави. Арештували богато осіб.

АРЕШТОВАНІ В СПРАВІ ЗНЕСІНСЬКОГО ВБИВСТВА НА ВОЛІ.

Арештовані в звязку з убивством у Знесінні Чікель і Ковальський виказали алібі, тому їх випустили на волю після 2-тижневого побуту в тюрмі. Оба вони далі починають мандрівку у пошуканні праці. Поліція далі веде слідство в справі вбивства.

Американець дає нагороду за відшукання вбивників.

„Хвіля“ повідомляє“, що в її редакції зголосився якийсь американець і зложив там більшу суму грошей та 18-каратовий золотий годинник як нагороду для того, хто викриє знесінських убивників.

—o—

НОВИНКИ

— **За вбивство.** Перед судом присяглих у Львові закінчилась розправа проти Ілька Равока і Петра Фіпса, обвинувачених в убивстві одного жида зі Сокальщини, якого підсудні потім ограбили. Обвинуваченого Равока засуджено на 8 літ вязниці, а другого через брак доказів вини звільнено.

— **31. І. 1931. Укр. Студенти Лісової Інжинерії** **уладжують Вечерниці Лісників** у салях Української Бесіди (Нар. Дім). Запрошення щоденно від 13—14 в домівці „Основи“, Супінського 21. (Акад. Дім).

— **Каріґра команданта вязниці у Бересті.** В останнім списку старшин відзначених „...ресгом Незалежности“ читаємо, що це відзначення дістав і полковник Вацлав Костек-Бернацький, комендант твердині в Бересті, де перебували арештовані посли. Рівночасно подає „АБЦ“, що полковник Бернацький виголосив у Варшаві в санаційному клюбі реферат про відносини у вязниці в Бересті. Реферат цей тревав 2 години, а слухало його 80 осіб, здебільша з табору ББ. Комендант Берестя доказував у рефераті, що хоч режім у вязницях, де перебували посли був строгий, то команда вязниці в нічому не переступила законів і правильника. Всі поголоски, що хтось бив послів, є звичайною брехнею. Ніхто над Ліберманом ні над Корфантим не знущався і полковник Бернацький запевнив публику, що він особисто дуже любить посла Лібермана.

— **Несумлінна лікарка.** Текля Семера із Плісням, пов. Зборів, була вагітна. Одного дня почула себе погано і пішла до лікарки д-ра Анни Гальперн зі Зборова, щоби та оглянула її. Ця лікарка заявила, що плід якийсь ненормальний і що конечно потрібна операція, але за цю операцію зажадала 20 долярів. Хора жінка мала тільки 7 долярів і давала їх як завдаток, але лікарка з обуренням відкинула цю суму і не хотіла робити операції без цілого гонорару. За кілька днів ця вагітна жінка вмерла від затроєння крови і лікарі ствердили, що якби д-р Гальперн була зробила операцію, то життя Теклі Семери булоб урятоване. Проти несумлінної лікарки внесено судову скаргу.

— **Афера Устріка** далі є предметом слідства, яке сягає і поза межі Франції. На днях арештовано відомого італійського фінансіста Ґваліяна, який, як виявилось, грав в афері Устріка поважну ролю. У рахунках банку, в якім Ґваліяно був директороом, викрито поважні неточности.

— **Китайські поліцаї у Відні.** До Відня приїхало 10 китайських поліцаїв, які студіюють організацію поліції в европейських державах. На стації привитали екзотичних гостей представники віденської поліції. Китайські сторожі ладу й спокою говорять по англійськи. Вони задержаться у Відні пів року.

— **Смерть славної танцюристки.** Відома російська танцюристка світової слави Анна Павлова, їдучи з Рівери до Парижа, пережила залізничу катастрофу і наслідком того занедужала на нервовий розстрій. Вона мала виступати на сцені в Газі, але там заскочила її смерть.

— **Бандити напали на поїзд.** Недалеко Детройту в Америці бандити напали на поспішний поїзд, ограбили пасажирів та вбили одного пасажира, який не хотів видати грошей.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 22. січня 1931 року — масло експортове і десерове пріма за кільо 4 золоті; літра молока 0·27 сот.; літра сметани 1·50 зол.; копа яєць 9·90 зол.

—o—

З судової салі.

ПІДПАЛИ З МИНУЛОГО РОКУ ПЕРЕД СУДОМ.

Перша розправа перед судом у Львові.

Підпали з минулого року найшли вже перед львівським судом присяглих свій перший відгомін. Дня 23. ц. м. почалась розправа проти 20-літного Володимира Савчука, 21-літного Петра Мандюка, 23-літного Петра Пури і 22-літного Луки Сафіяна, селян родом з Сушна та Забави, в Радехівщині, обвинувачених в злочині проти § 58 (державна зрада) і §§ 167, 168 (підпал).

Акт обвинувачення говорить, що обвинувачені належали до УВО та з її наказу підпалили стирту, в якій було 694 кіп пшениці, власности поляка Юліяна Тарнавського. Стирту начебто підпалив Володимир Савчук, але до цього намовили його товариші, що сидять тепер на лаві обвинувачених. Згідно з актом обвинувачення обвинувачені тричі намовляли Савчука підпалити стирту і Савчук по третій нараді позичив собі ровера, поїхав до Бишова і там у ночі підложив огонь.

Свідок Купель, командант станиці поліції і Хмельовський, льокай Тарнавського, у своїх зізнаннях доказували, що після пожежі бачили на дорозі сліди ровера Савчука.

В обґрунтуванню акту обвинувачення сказано: „Ідеольоґія і тактика УВО вважає саботаж за головний засіб боротьби поневолених народів, які хочуть здобути свою державу. Про це говорить брошура УВО на стороні 57. Ціль саботажів така: робити польській державі шкоду, ширити серед польського населення паніку, популяризувати ідею боротьби та кличі незалежности України, звертати увагу закордонних політичних чинників на українську справу, виховувати активних борців для майбутнього українського повстання проти Польщі“.

Акт обвинувачення опирається головно на зізнаннях обв. Савчука, який при слідстві на поліції признався до вини і заявив, що до підпалу намовляли його товариші. Але тепер підчас судової розправи підсудний В. Савчук не признається до вини, заявляє, що до жадної УВО не належав, а при слідстві признався до вини тільки зі страху перед поліцією. Ніхто до підпалу його не намовляв, з нікім про саботажі не говорив і все те, що він зізнавав на поліції, є видумкою.

Таксамо підсудний Петро Пура відразу заявляє: „Я чисто нічого не винен, я задармо сиджу в криміналі, нікого до підпалів я не намовляв, я навіть не знаю Савчука, не говорив з ним ніколи. Ґазет не читаю, „Сурми“ я не бачив у житті, на політику не маю часу, бо як чоловік працює на ґрунті, то не має коли ґазети читати. Я бігме чисто не винен, кажу ще раз. Тоді, як згоріла стирта, я собі возив овес, сестри вязали, а я возив. Потім я приїхав до дому, і пішов спати. Ви хочете, щоби я говорив по польськи, бо по руськи не розумієте, але я по польськи не вмію то говорю по українськи, але я чисто не винен, кажу ще раз“.

Підсуд. Мандюк зізнає, що він також нічого не винен. В тих днях, коли згоріла стирта, він мав скалічену ногу, не міг навіть ходити, працював коло машини, а потім був дощ і він сидів дома. Вечором в його хаті був його швагер та селянин Свистун, який прийшов собі поговорити з його сестрами. Швагер і Свистун можуть посвідчити, що він спав разом з ними дома і ніде не ходив, тому не міг нікого намовляти до підпалів. Зрештою, як чоловік має скалічену ногу, то хіба може ходити на якісь наради в справі підпалів? Обвинувачений доказує, що він, маючи 12 моргів землі, інтересується тільки господаркою, а про УВО і не чув.

Розправа триватиме кілька днів. Підсудного Савчука боронить д-р С. Шухевич, а інших підсудних д-р Старосольський і д-р Шевчук.

На салі бачимо не дуже численну публику, а між нею родичів обвинувачених, зажурених селян, які на перервах оживлено дебатують між собою: „Чи засудять наших хлопців, чи пустять до дому, помагати нам у господарці?“.

—o—

З театру.

Український Театр ім. Тобілевича: „Гріх“, песа на 3 дії В. Винниченка.

Песа виставлена з нагоди 50-ліття народин Винниченка. Перша думка: невже-ж справді Винниченко має щойно 50 літ? Ніде нема яснішого як у театрі прикладу, що значить починати літературну діяльність у молодих роках; — з 20-кількох пес Винниченка, з яких неодна є гріхом молодости, ось-цей „Гріх“ належить до найбільше зрілих.

Питаємо: чому? Театр завсіди жив і мабуть вічно житиме в першій мірі цікавою подією, розбитою на поодинокі моменти дієвої акції. Більшість пес Винниченка писана під спонукою проблем, які хвилювали письменника наскрізь раціонально. Винниченко бачив у таких проблемах перш за все арґументи, а не живі постаті і не гру конфліктів. Дієві особи змагаються взаємно більше мозками, як своїми пристрастями та темпераментами, а ще частіше драматург кидає арґументи в авдиторії.

„Гріх“ має якнайменше цих основних хиб драматичного твору; це в першій мірі трагічна подія, хоча перевизана міркуваннями. Тому й досі, — коли всі Винниченкові „Дизгармонії“ та „Щаблі життя“ залишилися тільки щаблями в його драматичній праці та вражають нас своєю дизгармонією — „Гріх“ можна слухати з цікавістю.

Вистава в нашім театрі була імпровізована. Хто з глядачів не бачив „Гріху“, виставленого у нас Загаровим 8 літ тому, тим краще для нього. Загаров дав у ньому одну з найкращих своїх креацій і продумано вирежісерував усю песу. П. Бенцаль не бачив, здається, ніколи живого типу, який мав відтворювати. П. Криницька завсіди бодай симпатична, не має в собі — такої характеристичної для жіночих постатей Винниченка — демонічної жагучости змішаної із жорстоким холодом. Колись Морська дала в цій песі мистецьку креацію та гру.

м. р.

Великий Театр: „Пташник з Тиролю" — оперетка Карла Целлера.

Відновлення цієї оперетки на сцені міського театру приняла публика, що явилася в дрібному числі на вистави, доволі тепло. Не диво. Бо „Пташник з Тиролю", не зважаючи на свій поважний вік і на слабе лібретто, має стільки прегарних з музичного боку місць, дає таке широке поле до попису і солістам і цілому хорові, що слухачі виходять таки на своє і проводять вечір не тільки без нудьги, а навіть зовсім приємно.

Вчорашню виставу приготовив дбайливо режисер Фолянський і дириґент орхестри Гужинський, при чому Фолянський креував ще й з успіхом і гумором ролю барона Вепса. В ролі княжни виступала п-а Нохович, в ролі Крисі п-а Фонтанівна; обі вистудіювали добре свої ролі і вивязалися з них на загальне вдоволення. Натомість схибленою уважаємо креацію п-и Гінґлерівної (в ролі баронівни Аделяйди), яка була надто штучна і мало природна. Вісневський як торговець пташків, цим разом був свобідніший і рухливіший, а грав та співав бездоганно. Незлий був теж Грущинський в ролі веселого офіцира.

З виконавців поменших роль слід назвати в першу чергу Шосляндa і Рушковського (останній був не у своїй ролі: старого і глухого професора). Оба вони старалися дотепною грою і смішними рухами та гримасами оживити акцію перестарілого фабрикату. З членів громадської ради звертав на себе увагу Сирочевський в ролі війта, що мав теж кілька добрих моментів. Виконавці епізодичних партій були підготовлені солідно.

Дуже добре звучали вчора хори, що співали з вервою, рівно і складно. Виступ балету (тирольські танці) мав чи не найбільший успіх.

І. Н.

З кіна.

„Паляс" — „Рапсодія кохання".

Фільма безпретенсіональна, з досить банальним сюжетом (любов поміж енерґійною міліонеркою та бідним митцем), а проте приємно на неї глядіти, а навіть слухати мельодійних пісеньок. Лоїс Моран — це мабуть „американський Шевалє", популярний пісонькар, якому — до речі — зовсім непотрібно кажуть у фільмі пертися насилу поміж адептів поважної музики, — лише на те, щоби не виглядав так яскраво „мезаліянс" — молоденької власниці стайні перегонових коней. Кінські перегони є теж найбільш атракційною точкою фільми. Надзвичайно гарно та цікаво виходить експеримент накладаних знимок: як паралельно пливуть образки дійсности й візії минулого.

і. к.

Кіно „Коперник" і „Марусенька": „Індійська гробниця".

Стара добра фільма — „перетонована". Багата декоративно та тематично: глядиш, наче читаючи екзотичну повість з усіма страхіттями таємного, приваблива-отруйного Сходу. Інтриґа покручена хитро як сходи, тераси та ганки княжих індійських палат; ніколи не вгадаєш, що і коли вийде звідсіля чи звідтіля: якась прокажена потвора, тигр, йоґ чи невинна біла жертва.

У цій неймовірній країні, Індії, все стає імовірним, з менту, коли затрачуємо почуття між дійсністю та уявою. А зрештою кажемо собі: „нехай це буде звичайна індійська казка; як довго оповідають її цікаво і додають до неї такі барвисті ілюстрації, варт послухати".

Яким страшним уміє бути Конрад Файт, знаємо всі.

м. р.

СПОРТ

Погонь-Україна 11:0 (2:0, 3:0, 6:0).
Змагання у ґаківці за чашу „Лехії".

В „Україні" грало з першої дружини лише двох грачів, а саме Труш і Ґофрик, решта резервові. „Погонь" виступила в найсильнішому свому складі з Мазуром, Цімером, Кухаром і Ванчицьким. Високоцифрову програну „України" спричинив брак грачів першої дружини і резервових на зміну, де „Погонь" була в найсильнішому складі, маючи ще й двох грачів на зміну. До всього цього ще й судля п. Франковський узнав три ґолі зі спаленого а одинацятого цілком не було, бо кружок відбився від горішнього стовпа воріт. Публики зібралося до 200 осіб.

Чорні-Лехія 3:0 (1:0, 1:0, 1:0).

Змагання за чашу Лехії. Перемогли заслужено Чорні. Судля п. В. Кухар.

Загальні Збори У. С. К. „Беркут" у Перемишлі.

Одним з найдіяльніших спортових українських товариств є Український Спортовий Клюб „Беркут" у Перемишлі. Секції легкої атлетики, ситківкарська, водна, зимових спортів, секція мандоліністів і товариське життя в „Беркуті" проявляли в минулому році живу діяльність, доводячи на публичних змаганнях до гарних вислідів. На Заг. Зборах Клюбу, що відбулися 1. січня ц. р., вибрано новий виділ, у склад якого ввійшли: адв. В. Загайкевич — голова, лікар д-р Роман Несторович — заступник голови, Михайло Дунай, Евген Борис, Іван Медвіть та Іван Красник — виділові. В цьому сезоні розвиває з успіхом свою діяльність новооснована лещетарська секція. Гурток мандоліністів тішиться в Перемишлі оправданою славою.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр І. Тобілевича:

ЛЬВІВ. Саля „Уль" Оссолінських 10.

Субота, 24. січня, год. 730 вечором „Гарна Олена" оперетка Офенбаха.

Неділя, 25. січня, година 3·30 попол. „Ой не ходи Грицю", нар. драма Старицького; година 7·30 вечором „Гетьман Дорошенко" драма Старицької-Черняхівської.

Білети раніш в Українськім Базарі, а вечором при касі театру.

Великий Міський Театр:

Субота, 24. січня, год. 3. попол. „Кордіян"; год. 7·30 веч. „Мадам Батерфляй".

Неділя, 25. січня, година 3·30 попол. „Ніч у Сан Себастіяні"; год. 7·30 веч. „Пташник з Тиролю".

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. Симфонічний концерт під батутою Е. Массініа.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Людина з текою".

Неділя, 25. січня, година 3·30 попол. „Нова подружна умова"; год. 7·30 веч. „Людина з текою".

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Людина з текою".

Малий Міський Театр:

Субота, 24. січня, год. 7·30 вечором „Легкодушна сестра".

Неділя, 25. січня, год. 3·30 попол. „Перфуми моєї жінки"; год. 7·30 „Легкодушна сестра".

Понеділок, 26. січня, година 7·30 веч. „Легкодушна сестра".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „За океаном" (Моріс Шевалє).

ЛЕВ: Звукова фільма: „Катерина І." (Ліль Даговер, Смірнов, російські пісні).

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Індійська гробниця" (Конр. Файт).

ОАЗА: „Під крівлями Парижа".

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Рапсодія кохання".

ПАН: „Отруйник" (Конрад Файт).

ПАСАЖ: „У путах зрадників". „З дня на день".

ПРОМІНЬ: „Людина з блакитною душею".

ФАТАМОРҐАНА: „Кохання в кайданах". „Княжна джезбенду".

ХИМЕРА: „Пропавша жінка" (Мері Кід).

СТИЛЕВЕ: „Леґіон засуджениців". „Пат і Паташон".

УТІХА: „Володар Сагари" (Вол. Ґайкарів).

Програма радіо.

Субота 24. І. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт для молоді. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Музика. **Льондон** (261,3) Пісні Вольфа. **Будапешт** (550,5) 16·00 Румунська музика. **Берлін** (419) 19·30 Концерт солістів. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 18·20 Німецька авдиція. **Відень** (516,3) 19·55 Пісні Шумана і Шуберта. Співає Белля Альтен. **Харків** (938) 20·00 Концерт.

Неділя 25. І. 1931.

Варшава (1411,7) 10·15 Богослуження. **Гельсінгсфорс** (221,4) 12·00 Богослуження. **Будапешт** (550,5) 11·00 Радіоорхестра. **Берлін** (429) 1800 Релігійний концерт. **Стокгольм** (435,4) 19·15 Твори Моцарта. **Рим** (441,2) 13·00 Радіоквінтет. **Прага** (486,2) 9·30 Релігійна музика. **Відень** (516,3) 15·05 Орхестра. **Будапешт** (550,5) 21·30 Віолінчеліст Санбокі. **Харків** (938) 20·00 Сучасна музика. **Париж** (1724,1) 17·30 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замість приняття з нагоди іменин і 70-літніх уродин вложив Др. Степан Федак 100 зол. на „Рідну Школу" і 100 зол. на „Політичних Вязнів". 1367

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

СТУДЕНТ ПОЛІТЕХНІКИ пошукує якогонебудь заняття. — Зголошення до Адм. під „Заняття". 1375

ПЕРЕДВОЄННА фірма пошукує спільника в більшим капіталом до вуглевого і деревляного інтересу. Оферти слати до Адмін. „Діла" під „Ангросіст" 1372 1—2

КІМНАТА мебльована, партер, фронт до винайму, Виспянского ч 31. 1369 1—2

МАЛЯР АРТ. потрібний до мальовання церковних образів. До зголошення залучити малий образок своєї праці. Децик маляр Самбір. 1368

У ПІДГІРСЬКІЙ, здоровій околиці є до винайму від 1. березня 1931 р. мешкальний дім разом з економічним будинком у доброму стані і до 29 морґів поля. Надається для емерита. — Ближчі відомости в Т-ві „Просвіта", Львів, Ринок 10. II. поверх. 1373 1—3

БРИЛЯНТИ, також іншу біжутерію купує по високій ціні Домбровскі-Розмажевскі, Львів (Готель Жоржа) Академічна 2. 888 9-?

КІМНАТА з окремим входом, умебльована, до винайму від 1. лютого, для поважних осіб. — Домагаличів ч. 9. II. пов. від 3—4 год 1339 3—3

ФРОНТОВА, соняшна, умебльована кімната з окремим входом при вул. Супінського 8. парт. на право до винайму. — Оглядати можна між 5—7. 1346 2—3

СТУДЕНТ прав шукає лекції з утриманням на селі або у Львові. — Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Студент". 1359 2—2

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні Івана Зельтенрайха Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою. — Старомодні жіночі годинники перероблюємо на ручні. 437

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ з укінченою судовою практикою глядає праці. — Ласкаві зголошення приймає з чемности канцелярія адв. Д-ра Т. Ваня в Золочеві. 1358 3—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-р Остап Прийма

ординує тепер у внутр. недугах ЛЬВІВ, ГЕТЬМАНСЬКА 22. І. пов. Тел. 61—50.

Пересвітлює Рентгеном; лікує оригінальним апаратом Цайльайса з Гальспах. 1311 2—10

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка

Д-р Фелікс Ган

Львів, Листопада 30.

1206 Пересвітлення Рентгеном.

АДВОКАТ

Д-р Олександер Чорненко

переносить з днем 15. лютого 1931 р. свою адвокатську канцелярію до

СТАНИСЛАВОВА

і буде її вести при вулиці Ґолуховського ч. 17. Телефон ч. 36.

1310 3—6

Спеціяліст венеричних, шкірних недуг і косметики

Др. І. Мунд Д. сек. шп. від. і львів. орд. від 8—9 і 2—3 в неділі від 9—1. Львів, Ясинка 1, ріг Пілсудського (Панської). Телеф. 48-01. — 1032 **Лічення жиляків.** 48—?

Ідеально відсвіжує церу

Teras dzienny Krem

цілковито вироблюваний у краю ЗЕДИНЕНИМИ ХЕМІЧНИМИ ЗАВЕДЕННЯМИ,

125? **Варшава, Лєшно 78.** 4—4

ТУРФ

Schwarzlose'go

є дальше **наймодніший... з тревалим непересічним запахом.**

перфуми, квітові води пудри, мила, картонажі цілковито вироблювані в краю

Зединеними Хемічними Заведеннями, Варшава. 1255 Лєшно 78. 4—4

14 БІЛИХ ДНІВ

першорядн. краєв. фабрик уряджує

Галицький Магазин Новостей

незвичайна знижка цін

Порохівники . .	0·50	зол.
Серветки . . .	0·70	„
Оксфорди . . .	0·90	„
3 хусточки . . .	1·50	„
Полотна мтр. . .	1·35	„
Зефіри і хемізети	1·40	„
Дима на підшт. .	1·40	„
Попеліна зефір .	2·20	„
Дамаст на обрус	4·00	„
Простирадла відмір.	4·75	„
Ручники кухон. .	1·00	„
Пол. на підпинки	4·—	„
Обруси і капи .	5·00	„
Ручники купел. .	1·80	„
Перкаліна зефір.	1·90	„
Всипи	2·20	„

Замовлення з провінції полагоджуємо відворотною почтою.

Галицький Магазин Новостей

1374 Галицька 15. 1—7

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.